

Juhász Zsuzsanna

Az utazó

Strici volt ez, bogaram, strici, hát miért akarod a barátoddá tenni? Add már fel, kutyából nem lesz szalonna.

Lásd őt végre, lásd, ami volt, és könnyebb lesz neked. Mire jó újra és újra csalódní benne? Mert lásd, veled én is csalódom, mert szeretlek, mert látom, vársz. Várod, hogy ember legyen, hogy barát legyen, de hiába várod. Így akár csodára is várhatnál, mert strici volt ez, szívem, strici, ő mondta. Férfiak titkos, soha be nem vallott, soha nyílt színen nem vállalt vágya volt. Strici, akinek női futottak. Aki alatt nők voltak, nők dolgoztak, hogy neki mindene meglegyen, és mindenből a legjobb, mindenkor. Hát erre vágysz? Erre? A legjobb, legdrágább kocsik cseréjére, legjobb ételekre és italokra. És luxusdrogokra? Mert erről nem beszélt, de biztos kipróbálta ezt is, a legjobb italok után, mert unatkozott. És unalmában és jó dolgában mást sem tett, mint kereste az egyre és egyre jobbat önmagának. Utazó lett, bejárta keresztül-kasul a jólét birodalmát, és elvett mindent, amit pénzért adnak, minden jót, ami megvehető. És vonult a falkájával, a nőstényfalkával ide és oda, tényleg utazó volt, szedte össze a jobbnál jobb lányokat, ment oda, ahol előbb ütötte fel a fejét a válság szörnye, ment előbb a szabolcsi almáskertek kiháló faluiba lányokat szedni, a legszebbeket, a legkezesebbeket, a leginkább kiéhezettek húsra, jövőre, jó szóra. És ment, mint házasulandó ifjú, és tette a szépet, és a lányok mentek és belekóstoltak a jólétbe, és aztán az sem érdekelte őket, hogy nem feleségnek mentek, csak ágyasnak, és nem ágyasnak, csak falkatagnak, pénzszerző falkatagnak.

És látták, hogy a falkatagság sem biztos, hogy a vacsorájuk továbbra is bizonytalan, mint a kutyáké, hogy vezérük nem hím oroszlán, akinek gondja van minden egyes nőstényére. Nem. Azt látták, hogy ágyasként, falkatagként is igyekezniük kell, kü-

lönben lecserélik őket egy jobbra, kezesebbre, csalogatóbbra, szorgalmasabbra. A te barátnakvalód fogja lecserélni őket, mert stricinek jó volt, tényleg jó. Mozgatta a falkáját, vitte, mindig máshová, nehogy szemet szúrjanak. És értette a férfivágy nyelvét is, tudta, hogy csak a változatosság gyönyörködtet, semmi más, az ingyencség, mintha a pénisznek is lennének ízlelőbimbói, újabb és újabb lányokat kínált. Szolgált a trendet, egyrészt – másrészt új trendeket talált ki. Egy lábbal a múltban állt, de a másikkal egy új földrész partjait tapogatta. Mondom, utazó lett. Miközben el sem hagyta az ország határait.

És lásd, távol került mégis, távolabb, mint gondolta. Szép lassan valahogy kikerült minden földrészről és mindenféle avított vagy modern társadalomból. Szép lassan kizárta magát mindenhol. Kiközösült valahogy, pedig ezt biztosan nem akarta. Ki, mert nem dicsekedhetett, nem büszkélkedhetett semmijével, nem, mert akkor lebukott volna. Senkinek sem mondhatta, hogy nekem lányaim futnak. Csak neked mondta el, és neked is csak múlt időben, hogy ez volt. Strici volt. Neked akart büszkélkedni, neked, mint apjának, hogy micsoda faszagyerek volt, micsoda profithozó cége volt, micsoda kényúr volt. Ura a nőknek, a fiatal barnáknak, szőkéknek, kicsi vagy nagy mellűeknek. De ez mind egy is már. És te nem mondtad neki, hogy ejha, a szentségit, és ezért csalódott benned. És azt sem vetted észre, hogy csak akkor fénylik fel a szeme, ha erről beszél, ha életének ezt a szakaszát emlegeti. Pedig hát ebből tudhatnád, hogy valahogy ott rekedt a múltban, hogy ott és kívül is rekedt már minden lehetséges kapcsolatból. Te nem látod, hogy szalonna ebből sosem lesz. Hát képzeld el úgy, mint egyszeri, nagyon jó drogutazást. Valami nagyon jót, amit pár évig megélt, és amibe azóta is visszavágyik.

Mert nem mezei, szürke strici volt ő. Nem néhány rokoni nő kihasználója. Nem egyszeri munkanélküli, nem egy fiatalember, egy családi utazó, akinek itt is, ott is löknek egy kis pénzt, meg egy-egy ebédet vagy vacsorát, hogy csak menjen már, egyen. Vigye a pénzt, és menjen. Tényleg menjen, és ne keltsen több lelkiismeret-furdalást a munkanélküli fiatalságával vagy a fiatal

munkanélküliségével. Szóval csak menjen. Nem, ő, a te barátnak kipécézett valakid igencsak középkorú, és már nem hatja meg a női rokonait. De főleg kívül rekedt, lásd. Kizárta magát, ki a jóléttel, a könnyen jövő, könnyen menő pénzzel. Lásd, nincs semmije. A házat még az első feleségének hagyta meg a fiának, akit évek óta nem látott. A jó kocsiját meg egy újabb nőnél hagyta örökre. Mert egy ideje olyan, nézd, mint aki folyton menekül, fejevesztve, bután, elhagyva, odahagyva mindent, ami az övé. Nézd csak, olyan – hát nem olyan? Mint aki árasztja magából, hogy nem érdemel semmit az élettől.

Nem is. Egy darabig biztos nem, ha egyszer lányokból, asszonyokból élt, és nem rakott félre semmit. Csak ezt, ezt a lecsupaszítottságot, ezt a szinte vágyott, magához csalogatott nincstelenséget. Ezt a vezeklésszerű valamit, ezt az élhetetlenséget? Mert ugyan van-e, lehet-e élet a striciség után? Vissza lehet-e jönni a kirekesztettségéből, abba lehet-e hagyni egyszer ezt az örök, tudattalan bűnhődési vágyat? A bűnhődést a lányokért, a lányok életéből elrabolt napok, hónapok miatt? De ráadásul még ezt is, a bűnhődést is rosszul csinálja, mert olykor lázad és odacsap, de fél, fél magától ilyenkor, mert tudja magáról, hogy indulatos, és pláne ha iszik, túl nagyot csap, hát inkább menekül, elmegy, ha már érzi, telik a pohár. És ezért csak kezdetben simulékony, csak kevés ideig alkalmazkodó, majd jóformán hagy mindenkit a nyakára nőni, nőt, munkaadót, mindenkit hagy, hogy kihasználják őt, és naná, hogy kihasználják, ha hagyja, ha egyszer ilyen hülye, vagyis ha vezekel, de ezt nem engedi tudni senkinek. Ezt még tán maga se tudja. De hagyja kezdetben, hogy a végsőkéig kihasználják, majd hirtelen-váratlan fellázad, és csap vagy csak csapna, de fél a börtöntől, hát inkább menekül, elmenekül az ütés elől, önnön ökle, mozdulata elől, és elhagyja mindazt, amit mégiscsak összehozott. Olykor még a ruháit sem viszi magával, még a személyes tárgyaiért sem megy vissza. Egyáltalán, vannak ennek személyes tárgyai? Emlékszel-e, hogy mondta volna egyszer is valamire, vagy netán valakire, hogy no, ehhez feltétlen ragaszkodik, ez kell neki? Nem vetted észre, hogy ez vészesen otthon van mindenütt? Vagy-

is olyan arctalan, olyannyira alkalmazkodó kezdetben, mint egy kaméleon, amin észre sem venni, hogy színt vált, ha egy másik helyre sétál. Nem vetted észre, hogy ha melléd áll, ösztönösen abban hisz, amiben te, azt vallja, amit te, pedig nem is kérted tőle? Nem veszed észre, hogy nincs neki saját színe, saját véleménye, hogy többnyire a papagájod ez, nem a barátod? A szajkód, a visszhangod. És naná, hogy nem veszed észre, mert mindenkinek jól esik, ha barátra lel, hasonszőrűre, hát hogy is vehetné észre. De nehogy sajnáld, inkább magadat sajnáld a csalódásért, hogy ez, ha fizetnének érte, akkor sem tudna őszinte lenni, nyílt rendszer lenni, egy ember, aki bízik benned, és azt mondja, amit érez, s amit aztán gondol. Mert nem gondol és nem érez ez, bogaram. Bezsibbasztotta magát alaposan. Nem vetted észre, hogy ha fájdalom éri, fizikai gyötrelem, már arról sem tud úgy beszélni, hogy rögtön ugranánk, hogy segítsünk neki? Nem vetted észre, hogy képtelen belőlünk együttérzést kiváltani? Hogy régen is csak a szavaira ugrottunk, hogy lázas vagy köhög, és a szavai alapján adtunk gyógyszert, de sajnálni nem tudtuk? Nem, mert ő eleve egy faszagyerek, egy tank, egy vasember, amit nem lehet legyőzni, amin nem fog semmi. Nem vetted észre, hogy mi már így kaptuk, ilyen zsibbadtan, lefagyottan? Ilyen együttérzést kiváltani képtelennek? De erről mi tehetünk, úgy gondolod? A mi dolgunk kiolvasztani őt? És vajon lehet-e? Lehet-e valamit kezdeni egy zsibbadt kaméleonnal, egy színváltós valamivel, aki egyszer biztosan kirakta magát innen? Aki egyszer törvényen kívül helyezte magát. Aki távolra rakta magát minden földrésztől, minden emberi társulástól. Mert a strici az, akit még ha irigyel is, de megvet minden emberi csoport. És mondd csak, végül is van-e irigyelendő benne most már? Most, hogy a striciséget is odahagyta, merthogy még a striciséggel is megégette magát ez az isten barma, ez a lúzer, aki még stricinek sem volt elég jó. Mert végtelen önhittségében és persze butaságában azt hitte, hogy neki szigete van, pénzből rakott szigete, vagy hogy tán ő maga a sziget. A pénzsziget, ahol ő lakik, mert bárhol van, az a sziget jön vele. Naná, hogy a legprímább úszó, repülő mobilszigetnek hitte magát. És akkoriban tényleg úton volt min-

dig, a kocsija volt leginkább a lakhelye. Ment pénzt beszédni, ment lányokat venni, és túladni azon, aki nem hozta a formáját, aki nem tudott mindig topon lenni, akiben csak reménye volt, de a piacon mégse kellett. Szóval jó volt, sikeres volt a lányok csereberéjében, azt mondta, de nem vette észre a gyenge láncszemet, a csajt, a bártort, aki ellene mert vallani rögtön, aki nem félt a strici, a stricik bosszújától, és azt mondta minden kertelés nélkül, hogy nem magától van az autópálya szélén, hanem kényszerítették rá. S akkor a te barátod menekülni kényszerült, feladni a dolce vitát. Kiűzetett a Paradicsomból, a paradicsomi háremből, seperc alatt megszűnt a hímoroszlásága, és jött, jött ide a nagyvárosba teneked, hogy téged boldogítson. Hiszen hitte, az elején tényleg hitte, hogy segítségére lesz, jóságodra, jónak lesz teneked, az alapjában jónak. Hát mit vársz tőle, mit ettől a zsbadt, fagyott kaméleontól, ettől a kivénhedt, kifagyott stricitől, aki még mindig az lenne a szíve szerint, ha nem buktatják le? Mit vársz ettől a volt stricitől, aki még a striciséggel is meg tudta égetni magát? Hogy akarattal tette? Hogy direkt le akart bukni? Hát hihetsz ebben is akár, bár szerintem a kutyából szalonna akkor se lesz. Állhat ez már akár maga a Jóisten mellé is, jóvá nem válik, bár ki tudja? Talán vannak még csodák?

De ugyan minek? Minek letéríteni őt az útvjáról, minek szembefordítani őt a saját sorsával? Hogyan is tudnád te tiszta lappal indítani őt, hogyan is tudnád semmissé tenni az ő negyvenévi sorsát, vagyis negyven évet az ő sorsából? Hol van ilyenkor bened a buddhista istennélküliség és sorstisztelet? Az út, az egyéni út tisztelete? Amely igazán az övé, amit soha el nem veszít, még ha menekül, akkor se, amit mindenhova magával visz, ha akar, ha nem. Mondd csak, hol van, hová lett belőlünk az út tisztelete? A rálátás, a rálátás vágya a másik sorsára, s aztán a tisztelet? Mert bárhog is van, ezt az embert jócskán próbára tette a Jóisten, és kiállta a próbákat, úgy-ahogy, de kiállta, és megmaradt, él. Sosem szegült ellene a sorsának, sosem fordult szembe az ő szélsorsával, és nem hagyta, hogy kimarja a szemét a húgy, a saját húgya a saját szemét. Azért volt mindig annyira életrevaló, hogy a sorsát sose átkozza, de saját magát se, ő sose hívta magára az

öngyilkos szellemét, és nem bomolta be az agyába mások szuicid késztetését soha. Csak peche volt. Sok is.

Mert akkor született, mikor itt a szocializmus vége kezdődött el, amikor kiderült, egy anya egy fizetésből három gyereket nem tud eltartani, egyet zaciba kell adni. És őt adta oda, az elsőt vagy utolsót, már nem emlékszem, de minek is, a te barátodnak mindegy volt, hogy hányadiknak született, ő csak azt tudta sokáig, hogy őt és csak őt adták oda. Gyerekként tényleg mindegy is, csak az a fontos, hogy miért. Miért éppen őt? Miért éppen neki kellett segíteni így az anyján, hogy odaadták? S akkor vajon a másik kettő miért is maradhatott? De túlélte, túl az állami gondozást, még csak be se falcolt egyszer se, és visszament, vissza az anyjához, aki őt mégis végleg elzavarta tizenhat éves korában. És ő ment, és szembe találta magát a színtiszta, kőkemény kapitalizmussal, a piac ridegségével, az emberpiac kérlelhetetlenségével, holott akkor még vágyakkal volt tele a szíve. Volt még szíve, amit teletöltött sosem volt karácsonyokkal, családi nyaralásokkal és családi vacsorákkal, amik sose voltak, de amikről sokat álmodozott a nagy családtalan gyerekkor idején. De kárpótlás helyett talán egy hibernáló anyát talált, akinek esze ágában se volt kárpótolni őt az elvesztett, elvesztegetett gyerekkorért, és talált egy társadalmat, azt biztosan, ami nem kárpótol semmiért, semmiféle elvesztett szocialista, azaz osztálytársadalmi eszméért. Azt úgy, ahogy volt, azonnal elvesztette, el, az osztálytársadalmiság hitét, el, pedig az nem volt versenyképtelen, mint az elöregedett gépek, nem. Az osztálytársadalmiság a kapitalizmusnak is az alapja, csak hogy mi kidobtuk, mint kacatot, mint akadályt, mint a versenyképesség akadályát.

S most, húsz év múltán az ő nyakára is rászakadt a válság, a hivatkozási lehetőség minden arcátlanságra, minden pofátlan kihasználásra, minden nyílt kizsákmányolásra és minden közömbösségre és feledékenységre. Elfelejtkezésre a munkanélküliekről, betegekről és tényleges, nem kamu rokkantokról és hajléktalanokról és gyerekek százezreiről, akik ma sem, ezen a reggelen sem kapnak reggelit, legfeljebb majd ebédet, de vacsorát már biztosan. Mert napjában egyszer azért enni kell.

Hát mit vársz tőle, ettől az embertől, aki nem született kaméleonnak, de azzá lett, és látja, hogy kaméleonnak lenni jó itt, vagy csak annak jó. S miközben mi papolunk neki, mikor számon kérjük tőle, hogy nem ragaszkodik semmihez, lehet, hogy mi is útban vagyunk már a zsibbadás, a lefagyott szív, a tulajdon lefagyott szívünk felé, amit önkezűleg fagyasztottunk le, már ha lehetséges ilyesmi. Mert lásd, lehet, hogy nekem is csak ürügy a te barátod, alibi vagy inkább teszt, hogy érzek-e még, van-e még valami, amin fel tudok háborodni.

És lásd, már engem sem nagyon érdekel ez az ember, ez a megromlott, megrontott lélek, ez az elfagyott valaki. Mert most ki is ez, ki lett ez itt? Egy ember, aki a nőkben már nem lát mást, csak eladhatóságot, csak kilót meg szőkeséget vagy barnaságot, mindegy, csak eladható legyen. A nőket csak húsnak látja, mert neki csak húsként voltak jók, őhöz csak úgy voltak jók, meg akkor, amikor eladta őket. Hát mit vársz tőle? A férfiak meg neki mindig is csak riválisok voltak, vele versengő stricik, hát hogy is várhatnád el tőle, hogy összedolgozzon veled? És nem hiszem, hogy ő a barátod akar lenni, a kaméleonoknak nincs barátjuk, a kaméleonság eleve kizárja a ragaszkodást, a hosszútávúságot. Hát ne szomorkodj, ha megy, ha elmegy a barátod, ha másféle emberekhez, hitekhöz csapódik. De az is lehet, hogy elvadult ez már, elvadult ember, mert lásd, használja még a nyelvet, beszél, de saját szava már egy sincs. Szánhúzó kutya ez, télen, amikor nincs munka, akkora a hó. Tétlen, téli kutya ez, hát nem olyan? Nem úgy vesz mindent el, nem úgy tud ez kapni bármit is, mint amiért mindig marakodni kell? Mert a szánhúzó kutya tényleg csak odadobják a napi húsadagot, és tavasszal megnézik, ki maradt, ki ment el végleg, ki szaporodott és erősödött meg a hóban, a hótól, és ki nem.

Te, ez nem úgy vesz minket is? Az egésztest együtt, ezt az egész társadalom micsodát, mint falkát? Mint koncert marakodó falkát, ahol sem barátság, sem rokonság, sem semmi nincs, csak fogak. Fogak a bőrben.

A másik nyakán, te. Nézd csak.